

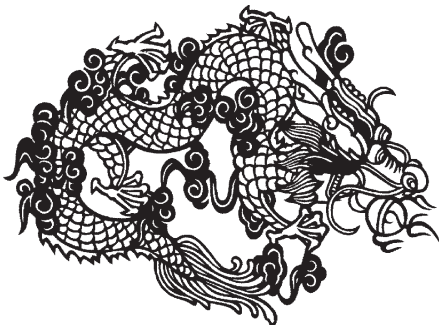
І С Т И Н И

КОНФУЦІЙ

ВИСЛОВИ

Харків
«ФОЛІО»
2018

ГЛАВА 1 Навчатися

1

Учитель казав:

— Хіба не радісно навчатися й усякий час добиватися досконалості? І хіба не приємно, коли друзі приходять іздалеку? Чи не той муж чеснотливий, хто не досадує, що невідомий людям?

2

Учитель Ю сказав:

— Нечасто буває, щоб чоловік, повний синівської шаноби й послуху старшим, лю-

бив би досаждати правителю. І не бувало зовсім, щоби той, хто не любить досаждати правителю, мав би схильність до заколоту. Чеснотливий муж турбується про корінь; коли закладено корінь, то народжується й шлях, синівська шаноба і послух старшим — хіба не в них коріниться людяність?

3

Учитель сказав:

— Людяність рідко поєднується з гарними речами й лестивим виразом обличчя.

4

Учитель Цзен сказав:

— Я на день тричі себе питаю: чи сумлінно я трудився для людей? Чи зберіг щирість у спілкуванні з друзями? Чи повторював те, чого мене навчали?

5

Учитель сказав:

— Правлячи уділом, здатним виставити тисячу бойових повозок, слід бути ретельним у справах, правдивим, любити людей,

заощаджувати кошти й спонукати народ працювати у відповідності до пори року.

6

Учитель сказав:

— Удома молодші шанують батьків, а деінде слухняні зі старшими, обережні й правдиві, повні любові до всіх та близькі з тими, в кому є людяність. Якщо при цьому стає сил, то стримлять надбати ученість.

7

Цзися сказав:

— Якщо хто замість чуттєвості вибирає добро, здатен до знемоги служити батькові й матері, на службі державцеві може жертвувати собою й звертається до друзів із правдивим словом, то нехай би казали, що він неук, я неодмінно назву його ученим.

8

Учитель сказав:

— Якщо чеснотливий муж не має суворості, в ньому нема переконливості й він непевен у навчанні. Головне — будь чесний і правди-

вий, не води дружби з тими, хто тобі не рівня,
і не бійся виправляти свої помилки.

9

Учитель Цзен сказав:

— Якщо шануватимуть мертвих, пам'ятимуть предків, то в народі знов запанує чеснота.

10

Цзицинь спитав Цзигуна:

— Хоч би в якій країні був Учитель, він завжди знає про справи її правління. Він сам шукає ці відомості чи йому їх дають?

Цзигун відповів:

— Учитель дістає їх завдяки тому, що ласкавий, добрий, чемний, ошадливий і поступливий. Чи не вирізняється він у тому, як їх шукає, від інших людей?

11

Учитель сказав:

— Хто вдивляється в прагнення свого батька, коли він живий, а після його смерті — в те, як він чинив, і не міняє його шля-

ху протягом трьох років, можна сказати, що шанує той батьків.

12

Учитель Ю сказав:

— З призначень ритуалу найцінніша гармонія. Вона робить прекрасною путь стародавніх царів, а їх наслідують у малому й великому. Та проте і гармонія буває до речі не завжди. Якщо знають саму гармонію, не беручи її в рамки ритуалу, вона не може перетворитися на життя.

13

Учитель Ю сказав:

— Якщо, будучи щирим, близький до справедливості, обіцяння зможе виконати. Якщо шанує відповідно до ритуалу, то уникне сорому й неслави. Якщо твоя підпора той, хто насправді тобі близький, то можеш йому підкоритись.

14

Учитель сказав:

— Якщо чесотливий муж не думає під час трапези про насичення свого шлунка, не

прагне, живучи вдома, затишку, проявляє запопадливість у ділі, обережно говорить і виправляється, зближаючись із тими, у кого є путь, то можна сказати, що він любить ученість.

15

Цзигун спитав:

— Як ви оцінюєте той випадок, коли людина у злиднях ні перед ким не плазує, а забагатівши — не зазнається?

Учитель відповів:

— Це непогано, та не так добре, як те, коли людина у злиднях відчуває радість, а забагатівши, схиляється до ритуалу.

Цзигун знову спитав:

— В Піснях є рядки:

*Він мов гранована різьба,
Шліфована й гладенька.*

Чи не про цього ви казали?

— Так, Ци, — відповів Учитель, — відсьогодні з тобою можна говорити про Пісні: тобі скажеш що-небудь, а ти вже знаєш, що за цим слідом.

Учитель сказав:

— Не журися, що люди не знають тебе,
та журися, що ти не знаєш людей.

ГЛАВА 2

Правитель

1

Учитель сказав:

— Правитель, що покладається на чесноту, немовби північна Полярна зоря, що за-
вмерла на своєму місці серед сонму сузір'їв,
що обертаються навколо неї.

2

Учитель казав:

— Три сотні Пісень варті одного рядка,
який каже: «Його думка не ухиляється».

3

Учитель сказав:

— Якщо правити за допомогою закону, га-
мувати караючи, то народ побережеться, але
не знатиме сорому. Якщо правити, маючи на
думці чесноту, порядкувати за ритуалом, народ
не тільки засоромиться, але й виявить покору.

Учитель сказав:

— П'ятнадцяти років я відчув бажання навчатись; у тридцять років я ствердився; дійшовши сорока, звільнився від сумнівів; у п'ятдесят пізнав веління Неба; у шістдесят мій слух став проникливим; з сімдесяти років я йду за бажаннями серця, дотримуючись міри.

Милосердний зі Старших спитав про те, що таке синівська шаноба.

Учитель відповів:

— Це те, коли не порушують ритуалів.

Пізніше Фань Чі віз Учителя, і той сказав:

— Старший Сунь спитав мене про те, що таке синівська шаноба, і я відповів: «Це те, коли не порушують ритуалів».

— Що це значить? — спитав Фань Чі.

Учитель відповів:

— Служи батькам за ритуалом, помруть — поховай за ритуалом і шануй їх жертвами за ритуалом.

ЗМІСТ

<i>Глава 1.</i>	Навчатися	5
<i>Глава 2.</i>	Правитель	10
<i>Глава 3.</i>	Вісьмома рядами.	18
<i>Глава 4.</i>	Там, де людяність	27
<i>Глава 5.</i>	Гуньє Чан	35
<i>Глава 6.</i>	Ось Юн...	46
<i>Глава 7.</i>	Я продовжую	57
<i>Глава 8.</i>	Великий первенець	69
<i>Глава 9.</i>	Учитель рідко...	77
<i>Глава 10.</i>	У своєму селі	87
<i>Глава 11.</i>	Давніше люди, вивчаючи...	97
<i>Глава 12.</i>	Янь Юань	109
<i>Глава 13.</i>	Цзилу	121
<i>Глава 14.</i>	Сянь спитав	135

<i>Глава 15.</i> Князь чудотворний із уділу Вей . . .	153
<i>Глава 16.</i> Молодший	166
<i>Глава 17.</i> Ян Хо	175
<i>Глава 18.</i> Володар Вей	187
<i>Глава 19.</i> Цзичжан	194
<i>Глава 20.</i> Яо сказав	204